

Anul XVIII. évi.

Arad, 1935. május 17

Nr. 20. szám

Primredactor — Főszerkesztő
Chefredacteur

REINHART GYULA

MESERIASUL AZ IPAROS DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

„Tiszteld a tisztas
ipart!”

D. H. May la Instituțiile noastre cooperative

— Vizita la d. M. Negură subsecretar de stat —

D-l. Henry J. May, secretar general al „Alianței Cooperative Internaționale”, a sosit în Capitală.

În cursul dimineții a vizitat Oficiul Național al Cooperăției.

După amiază, d-sa a făcut o vizită la Banca Centrală Cooperativă unde a fost primit de d-nii prof. Cezar Partheniu președintele consiliului de administrație, V. G. Bărcă membru în consiliu, V. Enescu director general, G. Popovici director, C. Moldoveanu și D. A. Ioan director.

D. May s'a interesat de dezvoltarea mișcării cooperative românești și asupra regimului ei juridic.

D. Cezar Partheniu, președintele consiliului de administrație a arătat evoluția legislației cooperative, insistând în special asupra ultimei legiuri care dă autonomie desăvârșită acestei mișcări.

În urmă d. May a vizitat serviciile Băncii Centrale.

La ora 6 d. a. d. H. May a avut o întrevedere cu d. M. Negură subsecretar de stat la ministerul de agricultură și domenii.

Secretarul general al Alianței Internaționale Cooperative a mulțumit d-lui ministru Negură pentru prilejul ce i s'a dat de a cerceta și a se informa asupra cooperăției românești.

D. May a spus că e necesar ca întotdeauna să se infiltreze în masa cooperativilor, adevăratele principii cooperative.

D. M. Negură, subsecretar de stat a precizat că în cooperăția românească a existat o tendință continuă către autonomie. Acest deziderat a fost împlinit prin noua lege votată de parlament care a dat completă autonomie, libertate de acțiune și de inițiativă mișcării. Participarea statului c'un capital important, va fi redusă prin retragerea acestui capital până la completa restituire.

D. M. Negură a răspuns apoi la informațiile cerute de d. May cu privire la cooperăția românească de credit.

D-sa a precizat, că la noi s'a dezvoltat mai mult cooperăția de credit, din cauza structurii economice a țărilor agrare. În Apus, țări cu o dezvoltare industrială intensă, a prins teren și a prosperat cooperăția de consum, spre deosebire de țările cu o economie agrară unde nevoia de credit este determinată și de starea socială și economică a țăranimei.

Deaceia, — a declarat d. M. Negură, în noua lege s'a dat o importanță deosebită cooperăției de exploatare agricolă, menită să înlăture dificultățile determinate de crizele excesive în agricultură.

Aseară la ora 9. un grup de cooperatori au dat o masă d-lui May la cooperativa „Florinca”.

Au participat d-nii: M. Negură, subsecretar de stat, prof. Cezar Partheniu președintele Băncii Centrale Cooperative, Gr. Trancu-Iași, Vlădescu-Răcoasa, V. G. Bărcă, I. Dumitrescu-Bombești, D. Voiculescu senator, L. Oanea senator, Al. Radu, E. Balamace, V. Enescu, G. Popovici, Drăgănescu, P. Strihan, M. Pienescu, etc.

D. May a mulțumit pentru primirea ce i s'a făcut în România.

D. M. Negură a arătat satisfacția mișcării cooperative române de a avea în mijlocul ei pe secretarul general al Alianței Internaționale.

D. Cezar Partheniu a spus că prin vizita ce se face, se strâng legăturile cu celelalte organizații cooperative iar noi n'avem decât să învățăm dela cei care reprezintă cooperația engleză al cărui fruntaș este d. May.

D. G. Dumitrescu-Bombești a vorbit deasemenea despre progresele cooperăției românești.

D. Gr. Trancu-Iași a mulțumit oaspetelui pentru vizita ce face.

D. May pleacă azi să viziteze cooperativele din regiunea Dunărei.

Országos iparoskongresszus Craiovában

Az e hó 19-én és 20-án megtartandó iparoskongresszusra ötven százalékos vasuti kedvezményt engedélyeztek.

Milyen problémák szerepelnek a napirenden?

Május 19-én és 20-án országos kongresszust tartanak a romániai kézműiparosok. A kétnapos kongresszust Craiovába hívta össze a kisiparosok országos szövetsége, hogy Nistor neppolitikai miniszter elnöklése alatt és Gheorghiu államtitkár jelenlétében tárgyalja meg az iparos osztály legaktuálisabb kérdéseit és orvoslást keressen a sok kirívó sérelemre.

A kétnapos kongresszus napirendjén a következő problémák szerepelnek: a munkakamarák autonómiája és hatásköre, a társadalombiztosítás, az új ipartörvény, vasárnapi munkaszünet és a mindennapi munkaidő, az egészségügyi törvény és a kisiparosok iparengetélya, a munkanélküliség, az állami és köz-ségi adók, olcsó hitel a kézművesek és a kisiparosok részére, a nemzeti munka kérdése, az állami szállításoknál a kisiparosok részére

adott kedvezmények meghosszabbítása, a végzett munka megfizetését biztosító törvény alkalmazása, kisipari oktatás, tanoncotthonok, munkásotthonok, agglomerházak, sajtó és szakkultúra, végül a különböző kisipari alakulatok tömörítése.

A napirenden szereplő kérdések előadói között erdélyiek is vannak, így például Voinea Dumitru Braşovból, aki a betegsegélyző ügyéről fog beszélni, Sabin Solomon Alba-Iulia, aki vasuti kedvezményt követel a társadalombiztosítóba beiratkozott kisiparosoknak és Stefan Vulpe timisoarai iparkamarai elnök.

Az országos iparoskongresszusra 50 százalékos kedvezményt adott a vasut, amely május 16-tól 23-ig érvényes az országos szövetség által kiállított igazolványok alapján.

Miért nem indul országos iparos-mozgalom, hogy a nagyipari üzemeket tételes törvénnyel tiltsák el tanoncok tartásától?

Írta: KELE SANDOR Dr.

Milyen ipari üzemből kerül ki jól képzett fel-szabadult tanonc és figyelembe veszi-e ezt tanonképzésünk joggyakorlata? A két kérdésre, a melyek pedig egyik legfontosabb iparos problémát vetik föl, megnyugtató választ, sajnos, nem adhatunk. A legjobban tanoncot képezni ugyanis a kisipari üzemek tudnak, de — hála az érvényben levő joggyakorlatunknak, — a tanoncok számát látatlan ezrei kerülnék azért ki évről-vére nagyipari üzemekből.

A tanoncnak az a feladata, hogy a szakmát a legkisebb részletektől a legteljesebb egészig megismerje és tökéletesen elsajátítsa. A gyárúrnak a termelés gépekkel történő nagyvonalúsága nem ad lehetőséget a tanoncnak arra, hogy a gépek által végzett munka összetevő elemeivel olyannyira tisztába jöjjön, mint a kis- és középiparban végzett munka elemeivel. A kis- és középiparban az áru gyártása részben kézzel történik, míg a nagyiparban teljesen átvette az uralmat a gép. Ennek következtében a nagyipari üzemekben a tanonc csak az anyagot formáló gépeket és azok működését ismeri meg, a nyersanyagot

készáru formájában látja viszont, vagyis a termelés fejlődésének folyamatáról, annak egyes fázisairól legtöbbször nem képes magának tiszta képet alkotni.

Ezzel szemben a kis- és középiparban a nyersanyag a termelés kezdő fázisától annak legutolsó pillanatáig a dolgozó iparos vagy munkás kezén fut keresztül, tehát a termelés minden fázisa a tanonc szemé előtt megy végbe, aki így tiszta képet kap és könnyen el tudja sajátítani az áru elkészítésének minden fortélyát.

A nagyipar a maga természeténél fogva bizonyos minőségű és mennyiségű áru előállításával foglalkozik, tehát csak bizonyos, a vonatkozó iparhoz tartozó áruk sémaszerű gyártási módszereinek előállítására taníthatja meg felületes módon a tanoncot. A közép- és kisipar ezzel szemben működésének természeténél fogva, valamint a rendelők kívánságaival összhangban nem válogathat sem a munkakörben, sem a termelendő áru minőségében, hanem az illető iparághoz tartozó összes munkákból kivétel nélkül ki kell vennie a részét s így tanoncai az illető ipar összes ágaiba

betekintést nyernek és szakismeretet szereznek.

A tanonc, ha a gyárban van alkalmazásban, annyira egyoldalú ismereteket nyer, hogy amennyiben egy kis- vagy középipari üzemben akar elhelyezkedni a maga tanoncidejének leteltével, a szakmát a vonatkozó ipar többi, előtte ismeretlen ágaiban ujjongan el kell sajátítania.

A kis- és középipar érdeke, hogy a tanonc helyes kiképzést nyerjen, mert munkakörének változatosságánál fogva csak jól kiképzett munkást alkalmazhat. Ha a tanonc nem ilyen kiképzésben részesült, úgy ez magának az illető ipari szakmának anyagi kárát is jelenti. A felszabadult tanoncnak segédde való avatásakor „egész” embernek kell lennie, azaz szakmáját olyan tökéletesen kell ismernie, hogy az életben bárhol önállóan is megállhassa a helyét. Csak az így kiképzett tanonc képez munkaértéket a kis- és középiparos részére és az általa elvégzett munkaszolgáltatás csak így lehet ellenértéke annak a fáradságnak, amellyel a munkaadó őt a szakmára kitanította.

Hogy a felszabadult tanonc-önálló munka végzésére alkalmas iparos legyen, államgazdasági szempontból is fontos érdek. A tanonc felszabadulása, majd önállóvá létele után rendszerint szervesen kapcsolódik be annak a vidéknek gazdasági életébe, ahol letelepülve, egzisztenciát igyekszik teremteni magának.

Ha nem jó munkás, a maga munkaerejével nem lesz versenyképes az ipar munkapiacán, így arra kényszerül, hogy a nála különb munkaerőket a maga olcsóságával igyekezzék lekonnkurrálni Szaporítja tehát a kontárok számát. Melyik iparos ne tudná, hogy a kontártermelésnek a tömördek tanoncot tartó és felszabadító gyárüzemek valóságos melegágyai.

A kisiparos munkakörének jórészt az képezi, hogy a szakmájába vágó bármely munkának részjavítását, illetve részbeni elkészítését is sikeresen elvégezhesse. A gyári munka legtöbbször teljesen új termék előállítására törekszik, ez a fő munkaköre, míg a kis- és középiparnál az a helyzet, hogy a javítási munkálatok szakszerű elvégzése rendes forgalmának jelentékeny részét képezi és csak részben jut ahhoz, hogy új termékek gyártásával foglalkozhassék.

A gyáripárban alkalmazott tanonc legtöbbször a gépeknél nyer alkalmazást. Igen sok gyárüzemben ott is, ahol szakképzett munkásra volna szükség, tanoncot állítanak a gépek mellé. Az így nyert olcsó munkaerő kiszorítja a szakmunkást az őt megillető helyről és a rendes gyári tevékenységet végző tanonc tudásában nem halad előre. Lehet, hogy a tanonc a gyáripárban való elhelyezkedésével pillanatnyilag anyagi előnyöket élvez, de ez semmiesetre sem érhet fel a későbbi kárral, amikor látja, hogy egyes munkamegbízásoknak éppen egyoldalú, hiányos ismeretei révén nem tud eleget tenni.

Nem akartam újat mondani, amikor a fentieket papírra vetettem. Igen jól tudom, hogy a fent felsorolt érveknek minden egyes pontjával alaposan tisztában van valamennyi iparos. Miért nem folyik akkor erőteljes országos iparos mozgalom abból a célból, hogy a nagyipari üzemeket tételes törvénnyel tiltsák el tanoncok alkalmazásától?

Május 20-ig befejeződik az addig adómentes házak új adójának kivetése.

Az idén április elsején életbe léptetett törvény új adót állapított meg az eddig adómentes épületekre. Ez az adó 6 és 12 százalék között változik az adókövetések alkalmával megállapított lakbérérték szerint. A pénzügyminisztérium a napokban rendeletet adott ki, amely utasítja az adóhivatalokat, hogy ennek az új adónak kivetését május 20-ig fejezzék be és ezután kezdjék meg az adó behajtását. Az új adó megállapítása ellen az adótörvényben előírt módon lehet ugyan felebbezni, de a felebbezés nem függeszti fel az adó behajtását.

BUCSUZTATÓ.

Nincs annak esze-malasztja,
Ki a halált halogatja,
Mikor ugyanis akármikor
Végre csak rákerül a sor.
Erre tanít Kovács Klára,
Ki halva fölt a világra.

Megválasztották a cluji ipar- testület új vezetőségét

A béke jegyében, de gyenge érdeklődés mellett zajlott le a tisztújító közgyűlés.

Közfelkiáltással fogadták el a hivatalos listát

A cluji ipartestület vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta meg tisztújító közgyűlését, miután a múlt hét vasárnapjára kitűzött közgyűlés a tagok meg nem jelenése következtében határozatképtelen volt.

Az érdeklődés most is gyenge volt. Tíz órakor, amikor a közgyűlés ki volt tűzve, alig pár iparos lézengett még a teremben. Félórai késéssel összevörösödött annyi, hogy a közgyűlést meg lehetett nyitni, de tartama alatt lassan megszáporodtak a választók, úgy, hogy déli 12 órára, amikor a közgyűlés véget ért, a közgyűlési terem egyik szárnya megtelt választókkal.

Dr. Anca Titus, iparhatósági főnök nyitotta meg a közgyűlést, román és magyar nyelven, beszámolt a testület önkormányzatának felfüggesztéséről, aminek

kizárólag személyi okai voltak, mert a miniszter az ipartestület ügyvezetésében semmilyen rendellenességet vagy szabálytalanságot nem talált.

Beszámolt a román, magyar és zsidó iparosok vezetőivel folytatott tárgyalásairól. Felolvasta a jelöltek névsorát és hangsúlyozta, hogy őt ebben a munkájában csak az iparosok iránti tisztelet vezette és semmi más érdek nem befolyásolta.

Az elnöki megnyitó után Halász szabóiparos szólalt fel, meglepedéssel vette tudomásul, hogy az ipartestület önkormányzatának felfüggesztése nem tárgyi okokból következett be. A kisebbségi iparosok nevében kijelentette, hogy a kisebbségi iparosok alkotmány és törvénytisztelők és

örömeinek adott kifejezést, hogy a szemben álló csoportok között a lelki közeledés létrejött.

A kisebbségek támogatják a megválasztandó előjáróságot munkájában és most a többségi iparosokon van a sor, hogy ígéreteiket beváltva, az össziparosság érdekében dolgozzanak.

A következő szónok Szőke Dezső kifogásolta a kisebbségi iparosok által jelölt alelnök személyét és titkos szavazást kért. Ghise Sofron azt indítványozta, hogy a jelölést fogadják el és a jelölteket egyhangulag jelentsék ki megválasztottnak.

Polonyi Albert önzetlen fáradozásáért és az ipartestület önkormányzatának visszaállításáért köszönetet mondott Anca iparhatósági főnöknek és kijelentette, hogy az ő személye iránti bizalmatlanság és tapintatlanság lenne, ha a hosszú

hónapok munkájával elkészített jelölőnévsort nem egyhangulag fogadnák el.

Rosca Vasile magyarnyelvű felszólalásban kijelentette, hogy

a többségi iparosoknak nincs más céljuk, mint az, hogy az össziparosság, tehát a kisebbségek érdekében is dolgozzanak.

Kohányi, Curta Ion és Capusan tagok felszólalása után dr. Anca kijelentette, hogy a titkos szavazást formai okokból nem lehet elrendelni, mert azt nem a közgyűlés előtt és nem írásban kérte az egyik felszólaló. Ami pedig Kohányinak azt az indítványát illeti, hogy az új előjáróságot csak meghatározott időre válasszák meg, jogi lehetetlenség, mert a megbízatás három évre terjed és ha a testület tagjainak többsége nem lenne melegegedve az előjáróság működésével, bármikor bizalmatlanságot szavazhat és új tisztikari választthat.

Ezután feltette a kérdést, hogy hozzájárulnak-e az egységes névjegyzéken szereplő előjáróság megválasztásához és miután azt közfelkiáltással elfogadták, a jelölteket megválasztottnak jelentette ki.

A közgyűlés bezárása után Farcas Andrei a város iparossága nevében eredményes munkájáért köszönetet mondott dr. Anca iparhatósági főnöknek, aki a béke helyreállítása érdekében önfeláldozóan dolgozott. Ezután nagy vonalakban ismertette előbb román, majd magyar nyelven a megválasztott előjáróság munkatervét, amelynek legfőbb pontjai az iparosok anyagi helyzetének a kisebbségi iparosokkal egyetértésben való javítása, az iparosok elviselhetetlen közterheinek csökkentése és végül annak elérése, hogy az ipartestület székháza ne csak jogilag, de valóságban is az iparosok tulajdona legyen.

Drasovean Péter és Hegedüs építőmester megválasztott alelnökök hasonló értelemben szólaltak fel. Ezzel a közgyűlés véget is ért. Amennyiben 15 napon belül a választás ellen nem érkezne be felebbezés, úgy a megválasztott előjáróságot hivatalosan is beiktatják.

A most megválasztott előjáróság névsorát lapunk egyik régebbi számában már közöltük, így most csak az előjárósági tagok felsorolása nélkül adjuk az új tisztikar névsorát:

Elnök: Farcas Andrei, alelnök: Drasoveanu Péter és Hegedüs Gyula, ellenőrök: Penes István, Török Árpád és Rosenfeld Armin.

A SZOBOR.

A mama és a kislánya egy parkon mennek keresztül, ahol egy remek Apolló-szobor van felállítva. A kislány megkérdezi:

— Mama, ez a székszeplő?

— Nem, — mondja a mama — ez a hepiend.



A munkaügyi felügyelőségek felülvizsgálják a vállalatok szabadságolási táblázatát.

A munkaügyi miniszter rendeletet adott ki, amelyben felhívja a vállalatokat, hogy a munkatörvény értelmében az alkalmazottak évi szabadságolására tegyék meg intézkedéseiket. A rendelet szerint a beteg, vagy más alkalmazottaknak a szabadságolások sorrendjében elsőbbséget kell biztosítani. Az előző évekhez hasonlóan a vállalatok most kötelesek elkészíteni és a munkahelyiségben kifüggeszteni a szabadságolások sorrendjéről készült táblázatokat, amelyeket a munkaügyi felügyelőségek ellenőrizni fognak.



BUTA DIVAT.

Az öreg Csiperke kilátogat a feleségével a ligetbe. Egy kis tisztáson meglátnak egy csókolózó fiatal párt, mire Csiperke ingerülten mondja a feleségének:

— Ez a marhaság még mindig nem ment ki a divatból.

Kitekinthető voltaképpen kisiparosnak?

Zavaros paragrafus az új adótörvényben.

A kereskedelmi vállalatok megadóztatásáról szóló 30-ik szakasz külön adóval sújtja a kávéházakat, vendéglőket, bárakat, clubbokat, amelyek éjszaka nyitva tartanak és pedig a rendes adón felül, annak 50 százalékát tartoznak többlet gyanánt fizetni. Ugyanez a szakasz azonban a törvényszerkesztési felületességnek egy egész különös példáját bizonyítja. A törvény ugyanis a régi 934. április 1. előtti 30-ik szakaszt újból teljes szövegében idézi, természetesen a már fentebb említett és pótdadóval sújtott éjszakai helyiségekre vonatkozó pótlással. Megfeledekzik azonban arról, hogy ennek a szakasznak egyik bekezdésében a kisiparos jellegének meghatározására nézve a 932-es dec. 31-iki cifra de afaceri törvény 12-ik szakaszára történik utalás. Ez a törvény azonban 1934 április 1-én módosítást nyert és így most legalább is vitatható az eddig tisztázott kérdés, ki tekinthető voltaképpen kisiparosnak!

Logikus ugyanis az lett volna, hogy a törvényhozók, amikor a fent hivatkozott 30-ik szakaszt újabb pótlásokkal látták el és azt teljes egészében újból megismétlik, most már a kisiparos jelleg meghatározásánál nem az 1932-es, hanem az 1934-es érvényben lévő cifra de afaceri törvényre utaljanak.

Az ötven éves aradi ipartestület rövid története

Milyen utat tett meg Arad első modern alapokrahelyezett iparos intézménye Kristyóry Jánostól Vulcu I. Maximig? — Az aradi ipartestület életének második évében felépült már a mai székház.

Ötven év előtt is az élen haladt Arad iparossága

Az aradi ipartestület, Arad város iparosságának ez az életképes intézménye ebben az évben félszázados jubileumát ünnepli. Ötven esztendeje annak, hogy az 1884-es ipartörvény értelmében megalakult 1885-ben az iparosok első olyan szervezete, amely szaktitott a céhrendszer hagyományaival és a modern kor szellemét ültette el az iparosság között. Nagy esemény volt ez abban az időben, szinte forradalmi lépésnek számított eldobni valamit, ami gyökereivel elrepült évszázadok patriarkális szokásaiba kapaszkodott és adni helyébe valami újat, amit a felvilágosodás teremtett meg. Most ötven esztendeje ennek. Félévszázada, hogy néhai Kristyóry János mint első elnök beült a testület elnöki székébe és azóta ez az intézmény megszaktítás nélkül működik, mint az iparosság érdekképviseleti szerve. Azok, akik ötven év előtt Kristyóry János mellé tömörültek, ma már mind a föld alatt pihennek. Egy új kor jött utánuk új emberekkel, de ezek tovább építik az ősaik által megkezdett épületet.

Az aradi ipartestület első tisztikara.

Az aradi ipartestület első nagyfontosságú lépése 1884. július 21-én történt. Ekkor gyűltek össze értekezletre az iparostársulatok elnökei, hogy megbeszéljék, miként alakítsák meg az új törvény értelmében a testületet. Az értekezleten az akkori iparosság vezetői közül a következők jelentek meg: id. Leitner János, Bogsán Károly, Mihálik József, Kallap János, Piltz Nándor, Prolich Lőrinc, Udvardy Mátyás, Stankovits István, Muntean Gheorghe, Tóth János és Ignácz József. Ezek közül talán senki sincsen már életben.

Ettől kezdve állandóan folyt a tanácskozás, hogyan és miképpen történjék meg az alakulás. Végre eljött ennek is az ideje. 1885. március 25-én népes közgyűlés keretében hivatalosan megalakult az aradi ipartestület. Elnökké egyhangulag és nagy lelkesedéssel Kristyóry János népszerű és szeretett pékmestert választották meg. Ugyanekkor megválasztották az előjáróság tagjait is: Fikler József, Heinz Gábor, Jiraszek Lajos, Mihálik József, Muntean Gheorghe, id. Müller József, Miksits Alajos, Nikolits Péter, Probst Ferenc, Fröhlich Adolf, Reinhart Fülöp, Tessényi Zsigmond, Velsér Alajos, Zsigmond Pál, Varga József, Scheer János, Krausz Pál, Klein Ignác, Gruber István, Eckstein Fülöp, Pollák C. Rudolf, Mallár István, id. Eberlein Ferenc és Antonovits Miklós. Csupa ismert név, utódaik ma is szerepet játszanak az iparosság életében. Az első aradi ipartestületi titkár Edvi Illés László lett, aki valamikor szintén sokat emlegetett és szerepelt név volt Aradon.

Két év múlva már áll a büszke székház.

Két év múlva már felépítették az iparosság példátlanul szép anyagi támogatása mellett a ma is meglévő székházat. Ugyanakkor beolvadt a testületbe az ács, kádár és mézesbábos ipartársulat is. Ugyáltszik, ez a három erős szakmai szervezet nem bízott a fiatal testületben és csak akkor fogadta el, amikor látta, hogy már van saját székháza. Ehhez az épülethez 1904-ben újabb emeletes házat építettek, ami sokáig kedvelt tánchelyisége volt Aradnak.

Az aradi ipartestület a vidéki hasonló intézmények között az első volt a régi Magyarországon. Szeged, Kecskemét, Miskolc és a többi városok mind csak Arad után alakítottak ipartestületet. Már abban az időben is, akárcsak most, Arad volt az iparosmozgalmak kiinduló helye. Rengeteg országos nagygyűlés, kongresszus, kiállítás, vásár, értekezlet és tanácskozás folyt le a testületben; ugyszólván minden évben Aradra jöttek az ország husiparosai, szabói, asztalosai,

kádárai, bognárai, vagy más szakmák, hogy megbeszéljék az érdekeiket érintő fontos kérdéseket.

Ötven év elnökei és titkárai.

A jubiláló aradi ipartestület elnökei ötven év alatt a következők voltak: Kristyóry János (1885—1892), Nikolits Péter (1892—1901), Berán Antal (1901—1904), Glück Károly (1904—1905), Steigerwald Alajos (1905—1919), Wollmann Emil (1919), Bérczi Pál (1920—1921), Steigerwald Alajos (1921—1925), Olariu Iustin (1925—1933). Jelenleg Vulcu I. Maxim áll az Ipartestület élén, mint elnök, mellette társelnök Kron Lénárt, alelnökök pedig Feier L. Stefan és Moskovitz Izidor. A titkári állást mindenkor olyan személyek töltötték be, akik nemcsak az iparosság életében jelentettek valamit, hanem sullyal bírtak a város társadalmi életében is. Az

első titkár volt Edvi Illés László, utána jött Kiss Ferenc, majd Zima Tibor, dr. Kádas Lajos, Kaszab Géza, Sófai György, az impériumváltás után Jac Eugen, jelenleg pedig Dolga Mircea ül a titkári székhén. Az ipartestületi titkári állás tulajdonképpen jó ugródeszka volt a közéleti létrán, egyben pedig kitünő iskola is a tanulásra.

Idén ünneplik az ötven éves jubileumot.

A háboru természetesen megakasztotta az ipartestület működését is. Nagytermében hadikórházat rendezett be, üléseket alig tarthatott, szűk helyen kellett megférnie. Tagjainak legnagyobb része bevonult katonának, az itthonmaradtak pedig nagy nehézségekkel küzdöttek, mert nem volt nyersanyag ipari feldolgozásra. A leszerelésnél az ipartestület szép munkát végzett, hogy az iparosokat ismét visszahelyezze a műhelyekbe és kölcsönökkel, valamint más támogatással megkönnyítse részükre a polgári életben való elhelyezkedést. Amikor Aradot is Romániához csatolták, természetesen ennek az intézménynek a jellege is megváltozott, azonban szerencsére — kisebb surlódásoktól eltekintve — a politika nem mérgezte meg ennek a tisztas érdekképviseleti szervnek a levegőjét.

Az ötven esztendő jubileumot a testület idén ünnepli meg a jelentős eseményhez mért ünneplésséggel. A vezetőség most dolgozza ki a programot, amely méltó lesz az ipartestület nagy múltjához.

19.600 lej egy vagon cement

Manolescu-Strunga kereskedelmi és iparügyi miniszter intervenciójára, mint több ízben megemlékeztünk róla, a minisztertanács közszükségleti cikknek deklarálta a cementet és annak maximális árát vagononként loco gyár 17.000 lejben állapította meg. A maximális ár óriási különbséget hozott a gyárak rovására a régi árral szemben, mert az új adótörvény vagononként 2000 lejes újabb adóval sújtotta a cementet. A maximális és az új adó azt eredményezték, hogy a cementgyárak a termelést beszüntették. A cement termelésében előállott kényszerszünet az építkezési kampány megkezdésének idejére esett és így érthető, hogy rövidesen súlyosan éreztette hatását. Az utóbbi napokban a cementhiány olyan nagyarányu lett, hogy több nagy építkezést le kellett állítani.

A kormány gazdasági bizottsága külön bizottságot küldött ki a cement maximális árának felülvizsgálása ügyében. A bizottság, amelyben az Ugr is képviseltette magát, revízió alá vette a cementgyárak által az ügyben benyújtott emlékiratot és tárgyalásokat kezdett a kereskedelmi és iparügyi miniszterrel. A tárgyalások eredménnyel végződtek. A miniszter ugyanis a cement maximális árát 17.000 lejről 19.600 lejre emelte, ami 2600 lejes vagononkénti áremelést jelent. Az új cementár megállapítása után a cementgyárak ismét megkezdtek a termelést.

Ardeal vezet a hazai ipari termelésben

Hivatalos helyen mind nagyobb figyelmet szentelnek Erdély iparának. Megállapítják, hogy az erdélyi ipari termelés sokkal változatosabb, mint az ókirályság üzemének termelése. Nitrogéngyárunk van Diciosanmartin-ban, szoda, porcellán, fémiparunk ugyszólván egyedül áll az országban. Erdély Európának legértékesebb része aranytermelés szempontjából, hiszen hivatalos kimutatás szerint is 4400 kiló aranyat adott 500 millió lej értékben hegyeiből 1933-ban, amit újabb üzemi berendezésekkel fokozni fognak. Az ezüsttermelés 11 ezer kilóra rugott ugyanakkor, a többi fémek mindinkább növekvő mennyiségével párhuzamosan. Igen előkelő helyet foglal el Erdély széntermelés tekintetében is. Nemcsak minőségileg vezet, de az ország széntermelésének 85 százalékát is Erdély adja.

SIPISTA.

Döcög és Pöcög igen jó barátok. Együtt ültek a hideg pakolásban a bolondokházában és mindig együtt járkáltak akkor is, amikor teljesen győgyultan kiengedték onnan őket. Azt mondta akkoriban Pöcög:

— Játszani kéne valamit.
— Jó, de mit?
— Mond meg, mi van a kezemben?
— A bal kezében egy autó, a jobb kezében két villamos kocsi.
— Nem játszom veled, — pattant fel Döcög, — mert belenéztl.

SIRFELIRAT.

Itt fekszik Tasi Pál
Nyugodna békével,
De egy sirba tették
A feleségével ...



Pénzügyminiszteri rendelet a gépek és gépalkatrészek behozatalára.

A pénzügyminisztérium mellett működő vámvezérigazgatóság rendeletet adott ki a gépek és gépalkatrészek behozatalára vonatkozólag. A rendelet értelmében a gépekre és gépalkatrészekre szóló behozatali engedélyek csak akkor bírnak hat hónapos érvénnyel, hogyha az import-gépeket és alkatrészeket az iparvállalatok saját szükségletükre hozzák be az országba. Eladás végett behozott gépek és gépalkatrészek engedélyeinek érvénye három hónap.

A vámvezérigazgatóság a vas behozatalára is adott ki rendeletet. Ebben felhívja a vámhivatalok figyelmét arra, hogy ne tévesszék össze a vámtarifa 1038-ik tételében szereplő hidegen hengerelt abroncsvasat az 1043-ik tételben szereplő ölmozott abroncsvassal. Külsőre ugyanis ez a két cikk nagyon hasonló egymáshoz.



LA JUDECATORIE.

— Numele d-tale?
— Elena Ionescu.
— Vársta?
— 22 de ani.
— Măritată sau fecioară?
— Fecioară!
— Căți copii ai?

— Trei, două în ax, unul pe braț.

Eddig csak a pénz kivételével voltak bajok, most nehézségek merülnek fel a behozatalnál is

A jegybank legújabb rendelete szerint 3000 lej behozatala sincs igazolás nélkül megengedve.

Bucurestiből jelentik: Az országba érkező idegenek valutával ellátása komoly nehézséget jelent minden utasnak. Valóságos pénzügyi művészet az utazási irodák és idegen forgalmi vállalatok munkája, amellyel még egyáltalában lehetővé tudják tenni a határon való átkelést azok számára, akik akár szórakozásból, akár egészségügyi, akár üzleti okokból kénytelenek egyik országból a másikba utazni és gondoskodni tudnak arról, hogy az utasok tartózkodásuk alatt el legyenek látva pénzzel. A nehézségek már a hazai határok elhagyásánál jelentkeznek: kivánni nem szabad belföldi pénzt, de idegen valutát is csak korlátozott mennyiségben. Míg eddig csak a pénz kivételével voltak nehézségek, most már a behozattal is bajok kezdődnek. Idegen valuták behozatalát egy állam sem kifogásolja és nem nehezíti meg, mert érdeke az, hogy az utasforgalom révén is minél több deviza jöjjön be az országba. Minél több és minél erősebb

A korlátozások a belépő ország saját valutájának behozatalára vonatkoznak.

A Banca Nationala például a múlt hetekben megtiltotta a külföldről érkező utasoknak, hogy lei-bankjegyeket, vagy általában román pénzt hozhassanak be az országba. A rendelkezés magyarázata: külföldön csak szabályszerűen kivételből származó lei lehet, mert a lei az országból kivinni engedély nélkül nem szabad, ilyen engedélyt pedig a Banca Nationala nem ad ki. Ha tehát valaki lei-jel jön be az országba, az csak kicsempésztett lei vásárolhatott, a csempészetet pedig nem tanácsos előmozdítani a szabálytalanul kivitt pénz értékesítésének lehetőségével.

A jegybanknak ez az intézkedése nem maradt soká változatlanul. A határon a legkellemetlenebb helyzet fordult elő, amikor a vámtiszták az ideérkező idegenektől kimélet nélkül elvették és lefoglaltak a román valutát. Minden ember, aki idegen országba utazik, igyekszik ellátni magát olyan pénzzel, amely az illető országban forgalomban van, ellenkező esetben már a megérkezésnél, a hordár és a bérkocsi kifizetésénél megakad. Természetes tehát, hogy aki Romániába készül, lei-t szerez be, legalább is annyit, amennyi elégséges arra az időre, amíg hozzájut más idegen valuták beváltásához. A határainkon azonban a lei-pénzeket elszedték az idegenektől, akik nem bírtak tudomással a Banca Nationala tiltó rendelkezéséről. A lefogalt román valutát a vámokosok Bucurestibe továbbították a jegybankhoz és a károsult fél, ha utja éppen Bucurestibe vitte, megjelenhetett a jegybanknál, igazolhatta — ha módjában volt — hogy leie nem csempészésből származik s ha az igazoláshoz szükséges okmányok véletlenül rendelkezésére álltak, visszakaphatta pénzét. Ilyen okmányokkal azonban nem utaznak az emberek, főképpen akik nem is tudják, hogy a lei-behozatali tilalom érvényben van, de ezenkívül is, az utasok által szabadon kivihető kisebb lei-összegekből is összegyűlhetnek a külföldön annyi, amennyi hozzájuk beutazó idegenek néhai belátása szükséges.

Mindezt belátva a Banca Nationala is és módosította rendeletét: 3000 lej igazolás nélkül is behozható volt az országba. Ez az összeg csakugyan elegendő néhány napi itt-tartózkodásra, de a rendeletnek ez a módosítása sem szüntette meg a kellemetlen jelenséget a határszélén, mert

a külföldiek sem az eredeti rendeletről, sem annak módosításáról nem bírtak tudomással.

A napokban újból megváltoztatta intézkedését a jegybank.

SETEA DE VIAȚĂ UȘOARĂ Conferința d-lui Lucien Romier

Naționalismul economic duce la desordine. — Păsărirea studiilor clasice desăvârșește restul

D. Lucien Romier a vorbit, a seară, la Ateul Român. A fost un prilej de lămurire a unor probleme cari frământă lumea dela noi și de pretutindeni.

Dăm, mai jos, un rezumat al acestei conferințe, care a fost rostită în fața unei numeroase și alese asistențe:

Dela răsboi încoace, inteligența a fost tot mai împinsă spre un utilitarism în slujba forțelor publice, economice și sociale.

În schimb rolul ei specific cultural, ca forță de idealizare a vieții, ca stimulent de înobilare și de subțime, a fost din ce în ce micșorat.

Activitățile intelectuale au fost astfel aservite treptat, unor preocupări materialiste, naționaliste sau socialiste. Ele au încetat de a lucra pentru civilizația generală.

Naționalismul economic, pe care-l fac, acum, toate statele, duce la desordine. Sărăcirea Europei, în doi trei ani, va fi desăvârșită.

Slăbirea vădită a tuturor valorilor zise spirituale, puri ideale, mistice și chiar valori de știință, puri și de prevedere superioară sunt și ele, o urmare a acestei aserviri.

Spiritul s'a obișnuit să se devoteze preocupărilor imediate, cum sunt și calculele pe cari le servește.

Toate doctrinele mari cari se socoteau potrivnice au fost levite în același timp de acest fenomen.

Rezultatele se văd.

În primul rând apare incapacitatea societății de azi de a elabora și a organiza o adevărată civilizație. Trăim în mijlocul improvizațiilor empirice, incoherente și vremelnice. Nu mai știm ce morală ne conduce. NU E NICI CAPITALISM NICI SOCIALISM.

Însăși noțiunea de Stat se pierde în lupta de forțe, între diferitele grupuri de interese.

Nu se mai dă o învățătură care să unească pe oameni și să-i facă să colaboreze, ci una care să-i despartă.

Învățământul clasic a fost părăsit.

Lumea de azi năzuiește băjbăind să regă-

sească un ideal și o mistică. Dar, spiritul într'atât s'a incurcat în contingentele utilitare, că nu ajunge să străbată nici măcar prima condiție a unei renașteri idealiste și a unei oarecari desinteresări de bază. Te așteptai din clipă în clipă ca d. Romier să spună Werner Sombart a gonit pe Homer.

Aceasta servirea a minții la utilitarism dacă ar urma, va răsturna știința cea adevărată și prin urmare, progresul adevărat, care presupune obiectivitate în cercetări și în creație, ar suprima orice prevedere generală de lungă durată și orice sistem de solidaritate omenească.

Schimburile omenești fiind legate de o oarecare concepție de solidaritate a indivizilor, a grupurilor și a națiunilor, deasupra intereselor lor imediate și particulare însuși viitorul economic ar fi compromis, cum se și vede, prin lipsa vederilor generale și a excesului particularismului în cărmuirea afacerilor popoarelor.

Politica, la rândul ei, nu poate face nimic trainic, dacă nu se inspiră de oarecare principii ale culturii care așază zelul elitelor și devotamentul civic al individului.

În sfârșit, nici o sociabilitate n'ar rezista la nesfârșit, unor raporturi omenești cari n'ar mai avea alt obiect decât goana dupe interese imediate.

Cei zece ani ce urmează vor hotări. Sau mintea, abdicând cu totul și fără putință de a-și câștiga stăpânirea, societățile vor evolua spre o desordine care va determina buna lor stare materială, potrivit forțelor lor spirituale, sau mintea își va relua stăpânirea și se va libera. Și vom avea o măreață renaștere.

Pentru ca spiritul să-și recâștige suveranitatea, trebuie să se afirme din nou față de toți și împotriva tuturor. El va trebui să-și afirme legile și judecata lui proprie.

Trebuie să revenim la supremația calității asupra cantității, a valorii omului asupra prețului materiei la supremația operei durabile asupra operei trecătoare și la supremația idealurilor de viață asupra setei de viață ușoară.

Királyi kitüntetések.

A Hivatalos Lap 1935 május hó 11-iki 101-ik számában megjelent királyi dekrétummal kitüntették a „Romániai Sasrend” lovagi keresztjével: Cotoiu Romulus dr. képviselőt, az aradi ipartestület népszerű ügyészét, az „Ipari és Kereskedelmi Erdemrend” I. osztályával: Emanuel Șapira mérnököt, az Astra-gyár vezérigazgatóját és Marian János aradi építészét. Az „Ipari és Kereskedelmi Erdemrend” II. osztályával Goicea Ioan cipész-mestert, néhai Tabic Traian volt aradi iparhatósági biztost és Caba Gyula pénzügyigazgatót. Az „Ipari és Kereskedelmi Erdemrend” III. osztályával pedig Buslig Péter, Polgár Antal, Rózsa L., Kugler Gyula, Biró József, Stefan Lajos, Benedek Imre, Strasser József, Páll Sándor és Hummel György mercuria-ciucl iparosokat.

LA BUCUREȘTI.

— Un domn, văzând un căldător grăbit în gara de Nord, se apropie de el și îi strigă:
— Ah, domnule Popescu, ce mai faci? Nu te-am mai văzut de un an. Ai mai slăbit!
— Dar nu mă cheamă Popescu!
— Cum, nici Popescu nu te mai cheamă?

ERKÖLCSI BATORSÁG.

— Na most aztán alaposan megmondtam a véleményemet annak a dozbajnoknak.
— És nem lett belőle semmi kellemetlenség?
— Nem. Amikor már nagyon dühbe jött, letettem a telefonkagylót.

Ragaszkodik a miniszter a kártyajáték tilalmi rendeletéhez.

Costinescu közegészségügyi miniszter vasárnap átutazott Temesváron. Ezt az alkalmat az ottani kávéosk arra használták fel, hogy küldött-séggel kérjék a minisztert, vonja vissza a kártyajátékra vonatkozó tilalmi rendeletet, mert ez létejükben támadja meg őket. A miniszter kijelentette, hogy a rómit és a dominót engedélyezi, a kártyát azonban nem, mert a legteljesebb mértékben helyteleníti a vendéglői játékokat.

RÉSZLET EGY HALOTTI BUCSUZTATÓBÓL.

Drága négy gyermekem,
Az Isten véletem!
István, Péter, János
S akit most viselek.

Legújabb rendelete szerint a három-ezer lej behozatala sincs megengedve, az utasok egyáltalán nem hozhatnak magukkal román pénzt.

Aki lei-jel érkezik a határra, a vámokos elveszik a pénzét és annak tulajdonosa, akár idegen, akár román állampolgár, csak a jegybank központi intézeténél kaphatja azt vissza de csak majd akkor, ha majd a deviza-for-

galom korlátozására vonatkozó intézkedések érvénye megszűnik, minden más esetben lei csak akkor hozható be, ha az utas előzetesen engedélyt nyert a jegybanktól lei behozatalára. Ilyen engedélyt azonban csak akkor kaphat, ha igazolja, hogy a behozandó lei engedéllyel ment volt ki az országból, vagy engedély nélkül ugyan, de 1932 május 18-a előtt.

Mit tett negyven év alatt Ausztria az osztrák iparért

Irta: Dr. BREYCHA-BAUTHIER báró.

Az új osztrák alkotmány, mint tudjuk, nagy súlyt helyez a kézműipar érvényesülésére a rendi alkotmány keretein belül. Érdekes lesz azért, ha megemlékeznünk az osztrák kormányának negyven év előtt a kézműipar megszervezése s fentartása érdekében kezdett akciójáról, amellyel ugy a bel-
földön, mint a külföldön nagy sikereket értek el.

A kézműipar ugy Ausztriában, mint mindennél, a középkori céhvilágban élte aranykorát. A céhi szervezet azonban később lassanként elhalt és helyébe a szabad iparüzés lépett. A nagyipar fellendülése a tizenkilencedik században már nagymértékben visszaszorította a kézműipart, különösen a közszükségleti tömegcikkeket előállító városi kisipart. Érthető, hogy a kézműiparosok minden eszközt megragadtak, hogy a fejük felett lebegő veszélyt elháríthassák. A kézműiparral foglalkozó polgári osztály igen nagy tömege — magában Ausztriában több mint ötszázezer műhely működik, — valamint a választójog kiterjesztése ennek a kérdésnek rendkívüli fontosságot adott. Először az iparüzés rendszerének megváltoztatásával kísérleteztek. Kényszerű szakmai szervezetekbe tömörítették az ipari szakmákat és az iparüzés képesítéshez való kötésével szigorították meg a kézműipar gyakorlását, de ennek kevés eredménye volt.

Közben a géptechnika fejlődése új utakat mutatott, amennyiben motorokat és szerszámgépeket már a kisipar részére is előállítottak, nem úgy mint azelőtt, csak a nagyipar részére. Ezzel olcsó munkaerőt állítottak be a kézműiparosok műhelyeibe is. A fejlődés célja már nem a gyár-
iparba való beolvadás lett, hanem az egyéni munkához való visszatérés. Ezért kísérlete meg az osztrák kereskedelmi miniszterium, hogy a kézműiparosokat a technika haladásával megismertesse. Tette pedig ezt úgy, hogy gépeket bocsátott rendelkezésükre. Ez az iparpártolás eleinte nagy nehézségekkel küzdött. Az iparosok idegenkedtek az állami segélyektől. Idővel azonban belátták az új irány jótékony voltát. Minthogy a kereskedelmi miniszteriumnak erre a célra évről-évre nagyobb összegek állottak rendelkezésére, 1895-ben külön iparpártolási osztályt állítottak fel a miniszterium keretein belül. Ennek az osztálynak a vezetését jelen sorok írójára bízták, aki hosszú éveken keresztül töltötte be ezt a munkakört, mindaddig, amíg a szervezés a kereskedelmi miniszterium hatáskörébe tartozott. Az ezt követő években kurzusokat állítottak fel a fontosabb iparágak részére és az iparpártolást kiterjesztették a segédekre és inasokra is; az inasok kiképzésére befolyást gyakoroltak, főképpen inasok által előállított munkák kiállításának megszervezésével. Ezzel az inasok munkakedvét emelték és az őket kiképező mestereket is nyilvános el-

ismerésben részesítették. Ezenkívül inasotthonokat is állítottak fel. Ezeknek az intézményeknek az ipar fentartásában való elsőrendű fontosságuk má már általánosan elismert. Akkoriban azonban még ugyszólván teljesen ismeretlenek voltak ezek az intézmények, amelyek azonban az iparos ifjúság életében uttörők voltak.

Fontos volt még a kézműiparosok részére fentartott hadseregszállítási kvóta biztosítása is. Teljesítőképes szövetkezeteket létesítettek, a nyersanyagok közös beszerzésével. A gépek használata által az előállítási költségek is jelentősen lecsökkentek, úgyhogy a rendeléseket kifogástalanul leszállíthatták, ami által a kézműiparosok jövedelme jelentősen megnövekedett. Ennek a szervezésnek jótékony hatása különösen a világháború alatt mutatkozott, amikor ezen az alapon egész Ausztria területén megszervezték a kézműiparosok termelési szövetkezeit; csak ilyenformán vált lehetővé, hogy a háború alatt nagyarányú megrendelésekkel lássák el a kézműiparosokat a hadsereg részéről is. A keresetük akkoriban sok száz milliót tett ki.

Az iparpártolás másik ágazata az ipari hitel kiépítése volt. Elsősorban kurzusokat állítottak fel az iparosság kereskedelmi és kalkulációs kiképzésére. Azután az ipar hitelszervezeteinek kiépítésére került sor a sokoldalú hiányok kiküszöbölésével.

A legfontosabb lépés azonban az iparpártolásnak az állam egész területére való kiterjesztése volt. A kereskedelemügyi miniszterium és annak helyi szervezetei, a kereskedelmi kamarák segítségével a tartományi székhelyeken tizenöt iparpártoló intézetet létesítettek. Ezekkel az általános figyelem az ipar fejlesztése felé terelődött. Az évenként megjelenő beszámolók, amelyek még ma is igen fontos tanulmányi alapot képeznek az iparpártolás terén, az ipari irodalom fejlődésére is nagy hatással voltak. Ezeknek az intézményeknek fontosságára vall az a körülmény is, hogy az Ausztriában való bevezetésük után nemcsak a Poroszországban is megvalósították azokat, egyenes hivatkozással az Ausztriában mintaszerűeknek bizonyult intézkedésekre.

Az ausztriai iparpártolás áldásos volt a kézműipar jövőjére. Az üzemekben alkalmazott jobb gyártási módszerek emelték annak életképességét. Senki sem gondol ma már arra, hogy a kézműipar elpusztulhat. Az ipar fejlődése új teret nyitott a kézművesek számára is. Az egyszerű iparos az utóbbi időben erősebbnek bizonyult, mint hitték. Erre kell gondolnunk éppen ebben a pillanatban, amikor rendekbe való beosztásuk révén új korszak nyílik meg az ausztriai kézműiparosság életében.

Nem tűri a törvény a pincérlányok, trafikosnők és kenyeresnők éjjeli munkáját

Ismeretes, hogy még az elmúlt évben életbe lépett az új egészségügyi törvény, amely szerint kávéházakban, éttermekben, bárókban és hasonló nyilvános helyiségekben este tíz óra után nem dolgozhatnak női alkalmazottak.

A munkaügyi miniszterium ennek értelmében a közelmúltban szigorú rendeletet küldött az aradi munkafelügyelőséghez és felszólította, hogy az összes kávéházaktól vendéglőktől és más hasonló szórakozó helyek tulajdonosaitól kérje be az éjszaka dolgozó nők teljes névsorát és csak azoknak engedélyezze a működését, akik nem mint kiszolgálók dolgoznak. A munkaügyi felügyelőség a rendelet értelmében bekérte az éjszaka dolgozó nők névsorát és munkabeosztását és a törvény szellemében állította ki egyesek részére a munkaadókat. Az engedélyek kiállítása most készült el és ezek szerint az összes kávéházak

és éttermek este 10 óra után csak mosogató, takarító és felirónőket alkalmazhatnak, míg pincérlányok, kenyeresek és trafikosok semmilyen körülmények között nem dolgozhatnak. Az erre vonatkozó értesítéseket szerdán kézbesítette ki a munkafelügyelőség és így már csütörtök estétől kezdve eltűntek a kávéházakból a pincérlányok és kenyeresek.

TARE ARDE... (A tűz árát)

In fața unei case în flăcări, pompierii țin întinsă o pânză enormă pe care sar locatarii ne-norociți, surprinși în casa incendiată.

O femeie vine într'un suflet la pompierii ocupați cu salvarea sinistratilor și le spune:

— Oameni buni, fiul meu plânge îngrozitor.

— Dar ce are?

— Vrea să sară în pânza dvs. pentru că se mai distreze puțin, mititelu.

HELYTELEN INFORMÁCIÓ.

— Igaz, hogy válsz a feleségedtől?
— Alávaló, aljas rágalom. Szó sincs róla.
Bár igaz volna.

Corporațiunea Industrișilor din Arad.

Convocare:

Corporațiunea Industrișilor din Arad în ziua de 26 Maiu 1935, la caz de neîntrunire pentru a fi capace de a aduce hotărâri, la 2 Iunie 1935 la orele 10 a. m. își va ține

Adunarea Generală a XLIX.

în sala mare din etajul Corporațiunei cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raportul prezidiului despre activitatea corporațiunei în anul 1934—1935.
3. Raportul secretarului.
4. Raportul casierului.
5. Raportul Comisiei de control.
6. Votarea bugetului pe anul 1935—1936.
7. Modificarea statutelor.
8. Înființarea asilului pentru bătrâni ai meseriașilor din Arad.
9. Folosirea fondului de „Sanatoriul Industrișilor” pentru scopul asilului.
10. Sărbătorirea aniversării de 50 ani a Corporațiunei.
11. Incasarea cotizațiilor pe calea administrativă.
12. Alegerea al 15 membrii ordinari și 15 membrii supleanți în consiliul de administrație.
13. Propuneri.*)

Arad, la 7 Maiu 1935.

Vulcu I. Maxim
Prezidente.

Dolga Mircea
Secretar

*) Propunerile neindicate în invitații se admit la dezbateri în adunarea generală numai în cazul când au fost înaintate în scris prezidiului cel puțin cu 3 zile înaintea zilei adunării generale și sunt semnat de 10 membrii.

Aradi Ipartestület

Meghívó.

Az Aradi Ipartestület 1935 évi május 26-án, határozatképtelenség esetén 1935 június 2-án délelőtt 10 órakor tartja

XLIX. évi közgyűlését

az Ipartestület emeleti nagytermében a következő napirend mellett:

1. Közgyűlés megnyitása.
 2. Elnöki jelentés a testület 1934—1935 évi működéséről.
 3. Titkári jelentés.
 4. Pénztáros jelentése.
 5. Számvizsgáló bizottság jelentése.
 6. Az 1935—1936 évre vonatkozó költségvetés megállapítása.
 7. Az alapszabályok módosítása.
 8. Az aradi iparosok agglomerációjának felállítás.
 9. Az „Aradi Iparosok Szanatoriuma” alap felállításának az agglomeráció létesítésének céljaira.
 10. A testület 1935 évi költségvetésének megnevelése.
 11. Tagdíjak közigazgatási uton való beszedése.
 12. Az előjáróságba 15 rendes és 15 póttagnak megválasztása.
 13. Indítványok*).
- Arad, 1935 május 7.

Vulcu I. Maxim
elnök

Dolga Mircea
titkár

*) A közgyűlés csak olyan tárgysorozaton kívüli indítványokat tárgyal, amelyek a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal az elnökségnek írásban és 10 tag aláírásával ellátva nyújtottak be.

Felemelik az arany bevéltási árát.

Az ipari- és kereskedelemügyi miniszter az aranytermelők intervenciójára átitrt a Banca Națională kormányzójához, kérve, hogy a jegybank emelje fel az arany bevéltási árát. A miniszter hivatkozik arra, hogy amíg a világpiacra az arany ára 150 ezer lej körül mozog, addig a Banca Națională mindössze 111.111 lejes áron veszi át az arany kilogrammját. Indítványozza, hogy a két ár között mutatkozó különbséget az állam javára könyvelje el a jegybank.



Jogesetek a kisipar köréből

Mi a baleset?

A legfőbb semmitőszék meghatározása szerint a baleset nem egyéb, mint külső erőszak behatása az emberi szervezetbe, hogyha ez a behatás a sérült személy akarata nélkül és hibáján kívül történt.

Mi a különbség betegség és baleset között?

Alábbiakban egy igen érdekes és rendkívül bonyolult munkásbiztosítási peresetet közlünk:

A jogesetben szereplő iparos munkásait a munkásbiztosító pénztár kötelező biztosításán kívül megfelelő összegre biztosító társaságnál is bebiztosította. Ennek az iparosnak egyik munkása, aki évtizedek óta a cég alkalmazásában volt, súlyos balesetet szenvedett. Az ötvenöt éves munkás egy nehéz vasrudat emelt fel, megcsuszott és olyan szerencsétlenül zuhant a műhely padlójára, hogy több hétig tartó kórházi kezelés után minden testi munkától élete végéig eltiltotta az orvos.

A szerencsétlenül járt munkás, azon a címen, hogy az üzemben végzett tevékenysége folyamán vált munkaképtelenné, kártérítés megítélése érdekében pert indított a munkaadó ellen. A munkaadó iparos a biztosító társaságtól követelte, hogy fizesse meg munkásának a díjtétel szerint járó biztosítási díjat. A biztosító társaság felszólította az iparost, igazolja a baleset megtörténtét.

A megindult peres eljárás folyamán a biztosító társaság mint másik érdekelt fél, az iparos mellett lépett perbe.

A bizonyítási eljárás kapcsán beigazolódott, hogy a munkásnak előrehaladott érelmeszesedése volt és beigazolódott az is, hogy mielőtt kezében a súlyos vasruddal a kritikus földre zuhanást elszenvedte volna, munkástársainak panaszolta, hogy nagyon szédül a feje. Az elesés oka tehát nem az volt, hogy az igen súlyos vasrudat meg kellett emelnie, hanem egyenes következménye volt az a munkás betegségének. Az orvosi szakvélemény szerint különben is nem valami elszegvedett baleset következményeként, hanem magas vérnyomás miatt nem végezhet a munkás nehéz testi munkát. A fentiek szerint nem igazolódott be tehát, hogy baleset folytán vált a felperes munkás keresésképtelenné.

A legfőbb semmitőszék hozott döntést végző fokon a rendkívül bonyolult biztosítási ügyben. Megállapította ez a semmitőszéki döntés, hogy minden baleset nem egyéb mint külső erőszak behatása az emberi szervezetbe, hogyha ez a behatás a sérült személy akarata nélkül és hibáján kívül történt. Baleset forog fenn akkor is, hogyha a biztosított testalkata, akár kóros elváltozások, akár betegség, vagy előrehaladott életkor következtében olyan csekély ellenállást képes kifejteni, hogy az olyan sérülés, amely egészséges embernél muldó bajt, vagy a legkisebb bántalmat sem okozza, nála végzetessé válhat. A jelen jogesetben semminemű külső erőszak káros behatásáról nem lehet szó. A kóros változás, amelyben a felperes munkás szenved, belső természeti törvények folytán állt elő. Felperes szervezetének ellenállása tehát belső okból csökkent, munkaképtelenségét az idézte közvetlenül elő és így jogi értelemben baleset megtörtént nem áll fenn. Véletlenné tulajdonítható, hogy a roszkulást éppen a vasrud felemelése közben jött a munkásra. A vasrud különben sem okozott neki semminemű sérülést, mert azt előbb ledobta és csak azután vágódott le a földre.

A keresetet a fentiek alapján a legfelsőbb semmitőszék elutasította.

Közlő: KELE SANDOR dr.

KÖTELEZŐ A HAZTARTÁSI ALKALMAZOTTAK MUNKASPENZTÁRI BEJELENTESE. A munkaügyi minisztérium 07365/935 számú rendeletével most már végleges formában elrendelte a háztartási alkalmazottak (cselédek) kötelező betegsegélyező biztosítását. Kivételt csak a mezőgazdasági cselédek képeznek.

A teljes összhang és egység jegyében folyt le a timisoarai ipartestület évi közgyűlése

50.000 lejt szavaztak meg az ipartestület ötven éves jubileumának méltó megünneplésére.

Vasárnap tartotta meg a timisoarai ipartestület ez év rendes közgyűlését amely a teljes összhang és egység jegyében folyt le. Olariu Péter nyitotta meg a közgyűlést és megállapította, hogy a tagok határozatképes számban jelentek meg, majd jegyzőkönyvvezetőnek Gajó András titkár a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Ilincea Péter és Muncila Demeter tagokat jelölte ki.

A testület évi jelentését a megjelent tagok között nyomtatásban osztották szét és azt a közgyűlés felolvasás nélkül egyhangulag elfogadta. Az évi zárszámadást Gajó András titkár ismertette, majd Muncila Demeter felolvasta a felügyelő-bizottság jelentését. Mindkét jelentést egyhangulag elfogadta a közgyűlés.

Ezután Olariu Péter elnök indítványára a közgyűlés 188.350 lej rendkívüli hitelt szavazott meg, amelyből az ipartestület azon kötelezettsé-

geinek fognak eleget tenni, melyek kifizetésére a múlt évi zavarok miatt nem kerülhetett sor.

Megszavazott ezenkívül a közgyűlés 50.000 lejt a testület 50 éves évforduló ünnepélyének költségeire, valamint jóváhagyta az igazgatóság intézkedését, mellyel 100.149 lejt fordított a bel-földi kölcsön jegyzésére.

Ezután a választmány kiegészítése következett. Új tagokul a következőket választották be az előjáróságba: Gataiantu Aurél, Bandu Demeter, Regep Demeter, Iancu Tódor, Bobu Valér, Golub Ghenadie, Junginger Ferenc, Podraczy Ferenc, Tunner Artur és Hosszu Vazul mérnök.

A közgyűlés végén lelkes ünneplésben részesítették Olariu Pétert, aki a testület ügyeit előnkénti minőségben már évek sora óta a legnagyobb előrelátással és gondossággal vezeti.

Klug Tónika budaörsi második elemista matyar nyelvű iskolai dolgozata

A KÖLYA. A kölya az ety matár amelyik ety hosszú vörös csőrrel kezdődik. A hastól délre van 2 piros láb. Ezek olyan hosszúak hogy egészen a földik érnek. Táplálék a kölyának: kityók, békák, amiket előbb feltopja, azután mekkapja és mekeszi. A kölya hossza a tyerekeket és azért natyon kártékony. Mert a tyerek a mamának sok pajt és mérket okoz. A kölya felesége nagyon kitarso. Egyszer ety ház ékett és ő a háztetőről nem ment le attig, mik az összes körülötte mek nem sajnálták. Ezt az Onkl mesélte, aki mintem nyáron nálunk fan. Össel meleg vitékre költözög, hogy másog is gapjanak tyerekeket.

A MATSKA. A matska a fiája által szaporodik, amejek gilenc napik nem láthatóg, aggor gapnak szemet. A kis cica natyon hercikey és cernakompolyakkal jáceik. Azután tanulnak ékeret fokni, miközpen a karmuk alik hallani. A füllüg éles és sötétpen hegyes, hogy joppan tudjanag égeret fokni. A matska mintenfélé brémele van befonna és villanyos lesz, ha negi mennek. Hádul található a farg, mely mintig fékonyabb lesz és véken mekkszúnik. A karmai által gapaszkozik a fára és szapálja a matarakat. A matska natyon ütyes állat. Ha letopják, mintik a földre esik és teljel táplálkozik. Ha atyonüti, még sokáig él és azután mekhal.

CSODASZER.

— Borzasztó, éjszakákon át nem tudok aludni.

— Na hallod, ezen igazán nagyon könnyen segíthetsz.

— Hogyan?

— Vegyél feleségül egy tetovált nőt.

— És akkor?

— Akkor ha nem tudsz aludni, egész éjszaka...

HELLONIUM-

Rostschutzfarbe

der besie Rostschutzanstrich
KROMOFAG Farbeabzieh- und lösemit-
tel!
HELLOROST Rostentfernungs- mittel!
Prospekte, Aufklärungen und Muster
gratis

Laborator Chemic HEL-LA

Arad, Str. Eminescu 27.

SURGÓS ESETEK BEN.

Egy kis vidéki állomáson azon a bizonyos helyen egy tábla van kifüggesztve a következő szöveggel:

Kulcs a főnöki irodában van.

Egy napon valaki szénrel a tábla alá a fára mászolt:

Sürgös esetekben tessék a bucureştii CFR vezérigazgatósághoz fordulni.

— Felhívás a munkaadókhoz. Az aradi munkaügyi felügyelőség közli a következőket: A munkaügyi minisztérium 1935. április 15-én kiadott rendeletében oly módon intézkedett, hogy az összes munkaadók azokhoz a kérvényekhez, amelyekben idegen állampolgárságu alkalmazottaik tartózkodási engedélyének meghosszabbítását kérik, részletes táblázatot mellékeljenek alkalmazottaikról, feltüntetve azok állampolgárságát, egyben pedig a kereskedelemügyi minisztérium, vagy az iparfelügyelőség bizonyítványával igazolják, hogy a nemzeti munka védelméről szóló törvényben előírt alkalmazotti táblázatokat elküldték a kereskedelemügyi minisztériumba. Miután a munkaadók nagy része nem tett eleget ennek a rendelkezésnek, újból felszólítjuk őket, hogy kérvényeiket egészítsék ki legkésőbb egy héten belül a fentemlített iratokkal. A rendelkezést be nem tartók ellen a nemzeti munka védelméről szóló törvény alapján szigorú eljárás indul.

HASZNOS ÉS MULATTATÓ.

Grün, az utazó eljegyezte magát és a lapokban a következő eljegyzési hírt tette közzé.

Schwartz Malvinka

és

Kohn Benő utazó
jegyesek.

Junius havában nászutra Olaszországba utazom, néhány alkalmas cikket még magammal vinnék.

— Junius 3-án kezdődnek az adófelebbezési tárgyalások. A pénzügyminiszter utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy az adófelebbezési tárgyalásokat junius 3-án kezdjék meg. Az adózókat a bizottságban a kereskedelmi és iparkamarák delegáltja fogja képviselni, de a bizottság érvényesen tárgyal és határoz akkor is, ha az adózók képviselője nincs jelen az ülésen. A felebbezési bizottságoknak július végéig be kell fejezni munkájukat a célból szükség esetén több bizottság is alakítható, illetőleg a bizottságok délelőtt és délután is ülésezhetnek.

ÖSZINTE GRATULÁCIÓ.

— Özevgy Maturákné még jegyesed?
— Már nem.
— Gratulálók. Pokolian megjárta volna a ronda öreg tyukkal.
— Ugyebár?
— De még mennyire. Mikor szakítottatok?
— Két hónappal ezelőtt, amikor feleségül vettem.

A satumarei állami faipariskola elszedi a munkát az asztalosok orra elől, adót nem fizet, ingyen munkásokkal dolgoztat, mégis félmillió lej adóssága van...

Egy satumarei iparosvezér éles támadása az iparosság bőrére nagyüzemmé fejlődött satumarei szakiskola ellen.

Vizsgálatot követel Satumare iparossága

Kovács Gyula, a satumarei asztalos ipartársulat elnöke nyílt levelet tett közzé az egyik satumarei napilapban, éles támadásban részesítve az ottani állami faipariskolát. Kovács Gyula vizsgálódásokról ír, amelyeket a faipariskola vezetősége kellett, hogy elkövessen. Másai — szerinte — nem magyarázható az iskola félmillió adóssága. A faipariskola valószínű ipari nagyüzemmé fejlődött. Nem fizet állami és városi adót, ingyen munkásai vannak — az iskola tanulói — épületeket és gépeket ingyen kapott és ehhez még kü-

lönféle szubvenciókat is élvez. Ugyanakkor minden nagyobb munkát elkaparint a magánvállalkozók orra elől, úgy, hogy rövidesen koldusbotra juttatja a hajdan virágzó satumarei asztalos ipart.

Kovács Gyula erőteljes vizsgálatot kér, hogy szorítsák vissza az iskolát régi keretei közé. Legyen ismét azzá, amilyen alapították: oktatója az új generációnak. Mert jelenleg ipari nagyüzem; az asztalosok legnagyobb konkurrenciával.

Statisztikai kimutatás hat év csődjeiről

Az igazságügyminisztérium statisztikai osztálya most igen érdekes hivatalos kimutatást állított össze az utolsó hat év csődjeinek likvidálási eredményeiről. A minisztérium teljesen

hiteles adatai szerint tavaly a csőd-hitelezők követeléseik 92.80 százalékát vesztették el, de hat éves átlagban sem jártak jobban azok, akiknek adóssai csődbe kerültek.

Íme a statisztikai kimutatás:

Év.	A passzívák összege.	A tiszta vagyon.	Fedezet.
1929	505.630.950	46.264.690	9.15
1930	567.909.487	45.155.875	7.90
1931	587.783.401	50.077.764	8.52
1932	749.031.065	57.321.379	7.65
1933	584.928.477	41.864.768	7.30
1934	378.594.584	27.133.540	7.20

Összesen: 3,373.867.913

27.133.540

7.20

Ezek szerint a csődvagyon értékesítése az elmúlt hat esztendő alatt

alig hozott 8 százalékos fedezetet a hitelezőknek.

Felvetődik itt a kérdés: mi az oka ennek a lecsúszó eredménynek, amely nemcsak a hitelezőket károsítja, hanem az ország egész gazdasági életét, mert a veszteség minden gazdasági haszon nélküli tűnik el és kétségtelenül hiányt hagy a termelés eszközeiben? A nagyfokú hiány egyik oka a nagy késedelem és lassúság, amellyel a csődvagyonok értékesítése történik. Mire a csőd eljárásban elérkeznek odáig, hogy a vagyon értékesítésére kerül a sor, az árak divatjukat multák, elértéktelenednek, tönkremennek, meg is romlanak, ha romlandók a végül is nevetséges áron kerülnek eladásra.

A hat év alatt elrendelt csődökön

a hitelezők 3.106.049.897 lejt vesztettek.

Ennek a három milliárdnak nagy részét hazai nagykereskedők és gyárosok vesztették, mert a

külföldi hitelek ekkor már nem igen álltak a hazai kereskedelem rendelkezésére.

A hatalmas összegű veszteségek előidézésében azonban egyéb okok is közrejátszanak, még pedig

az adminisztrációs költségek és az ügyvédi díjak nagysága.

Az 1934-ik évben előfordult csődöknél 13.107.978 lejt tettek ki ezek a költségek a ha ezt szembe állítjuk a tavalyi csőd esetek aktívumával, ami a fenti kimutatás szerint 27.133.540 lejt volt, kitűnik, hogy

a csődök likvidálásának költsége a csődvagyon 48 százalékát teszi ki.

A csőd eljárás alapos reformjára volna tehát szükség, olyanra, amely nemcsak gyorsabbá, de olcsóbbá is tenné az eljárást, vagy — mint a legtöbb államban — kirekesztené az ügyvédeket a csődök felszámolásának szerepéből és azt kizárólag gyakorlati kereskedőkre bízni.

gal büntették meg a timişoarai Unio gyárat, 30 ezer lej bírsággal sújtották a mediási kötött-szövöttáru gyárat és 100.000 lejjel az ugyancsak mediási email-gyárat.

LOVAGIAS ESET.

Kohn és Grün összeverekednek a kávéházban és Kohn párbajra hívja Grün.

Pár nap múlva megjelennek a segédek Kohn-nál és közlik vele, hogy a megállapodás szerint piztolypárbaj lesz, színhely holnap reggel 6 órakor egy tisztás a kiserdőben.

— Gemacht, — mondja nyugodtan Kohn. A mikor látja, hogy a segédek menni akarnak, utánuk szól:

— Ha nem lennék ott időre, a Grün csak lövön...

Döntött a zsűri a mureş-megyei vármegyeház tornáira kiírt versenypályázat fölött

Grossu bucareşti építész és Várady Árpád targumureşi kamarai tag nyerték a díjakat.

Mureş-megye tervpályázatát hirdették a húszmillió lejes költséggel építeni szándékolt megyeház-palota terveire. Első díjra 50 ezer, másodikra 30 ezer, harmadikra 20 ezer lejt tűztek ki. A pályázati határidő a napokban járt le. Tizennégy jelölt terv érkezett be, amelyek sorából már döntöttek is.

Az első díjat Grossu bucareşti építész nyerte, aki a közegészségügyi minisztériumnál van alkalmazásban, a 20 ezer lejes díjat pedig Várady Árpád targumureşi építész kamarai tagnak ítélte a bizottság. A 30 ezer lejes második díjat nem adták ki.

A bizottság döntése meglepedést keltett Targumureşen, Várady Árpádot megérdemelt sikere alkalmából meleg ünneplésben részesítették kar társai, tisztelői és barátai.

Mureş-megye új megyeház-palotáját a targumureşi városháza mellé, a kulturpalotával szemben fogják felépíteni.

Ötven százalékos utazási kedvezményt engedélyeztek június 3-tól június 22-ig az aradi vásárra.

A CFR vezérigazgatósága az Aradon júniusban megtartandó vásárra ötvenszázalékos utazási kedvezményt biztosított. A kedvezmény az odautazásra június 3—22 időben, a visszautazásra pedig június 8—27-ig tartó időben érvényes. Az utasok egész jegyet váltanak az odautazásnál és az aradi állomás lebélyegzése után, ugyanezen jeggyel ingyen utazhatnak vissza.

FATALIS JEDELEM.

— Maris, maga ivott ebből a konyakból?
— Igen, nagyságos asszony, de csak azért, hogy magamhoz térjek a nagy ijedtségtől.
— Micsoda ijedtségtől?
— Mert az imént levertem a nagy japán vándor és összetört.

A repülőgépipar világszenzációja az angol repülő bolha.

Az angol gyárak rövidesen megkezdik a „repülő bolha” nevű könnyű repülőgép építését, mely olcsóságánál fogva tömegközlekedési eszköz lesz. A gép súlya 250 kgr., 20 lóerős motorja segítségével óránként 110 kilométer gyorsasággal repülhet, repülési sugara 350 kilométer, beszerzési ára 100 font, üzemeltetése mérföldenként alig egy penny. Az angol légi szövetség az egész országban „bolha-klub”-okat fog alapítani, hogy az olcsó repülőgépet megkedveltesse az ifjúsággal.

Tízmillió a legmagasabb bírság, amit az iparvédő bizottság eddig kirótt

A nemzeti munka védelméről szóló törvény végrehajtását ellenőrző minisztériumi bizottság kedden ismét ülést tartott Leon ipar- és kereskedelemügyi miniszter elnöklésével. Ezen az ülésen is számos bírságot róttak ki, amelyek között 10 millió lejt bírtatták meg az Astra Romana nagy petróleumvállalatot, asszal az indoklással, hogy nem tett eleget a nemzeti munkavédelemmel kapcsolatos rendelkezésnek.

Es a leghatalmasabb bírság, amelyet a bizottság eddig kirótt.

Az ardélyi vállalatok közül 20.000 lej bírság-



Hajmosó és hajszárító

készülékek és más

fodrászati cikkek

olcsón, szakszerűen

Kőszeghy Sándor Fia

Arad,

Bul. Reg. Ferdinand 63-65.

volt Dengli-ház.

Mit tud az aluminium és az aluminiumipar?

Érdekes adatok a nemzetközi alu miniumipar legújabb eredményeiről.

Az aluminium tudvalevőleg kis fajsúlya miatt a könnyű fémek közé tartozik, nem nemes fém, könnyen vegyül az oxigénnel és a halogén elemekkel. Kicsiny fajsúlya, aránylag nagy szilárdsága, jó nyújthatósága, jó elektromos vezetőképesége és jó hővezetőképesége miatt már régóta alkalmazták különféle készülékek, közhasználati cikkek és más konstrukciók készítésére.

A szilárdság további növelése ötvöztetés által vált lehetségessé. A jól ismert duralumini-um — mely aluminiumnak 3.5 százalék rézzel, 0.5 százalék magnéziummal és esetleg kevés mangánnal való ötvöztetése — igen nagy szilárdságú. Ujabb biciklikereket is készítenek belőle, az erősebben igénybevetett részeket pedig acélból; ámbar az előállításnál bizonyos nehézségek vannak, a súlykülönbség miatt is érdemes duralumini-umot használni. Az aluminiumbronzok — aluminiumból, rézből, esetleg a jobb önthetőség végett cinkből, továbbá vasból vagy mangánból ötvözve — nagy keménységűek és rugalmasságukkal tűnnek ki. Még tovább is lehet növelni a szilárdságot 14 százalék szilícium hozzáadásával, például a siluminnak nevezett ötvöztetést. Az újabb ötvöztetők közül a: cromal — mely aluminium mellett 2—4 százalék krómot, kevés nikkelt és mangánt tartalmaz — keménység tekintetében az acélt közelíti meg, jól önthető, húzásbeli szilárdsága igen nagy: 36—43 kg/qmm; ezt az ötvöztetést használják például repülőgépek és motorcsónakok fedésére, légcsavarok készítésére vagy tej- és olajseparátorok alkatrészeinek öntésére. Sikeresen jártak azok a kísérletek, melyeknek célja az aluminiumnak titánnal való ötvöztetése volt; e két fém olvadáspontja annyira különbözik, hogy az összeolvasztás igen nehéz lett volna, ezért az aluminium elektrolitikus előállításánál titánvegyületeket keverték az aluminium vegyületek közé és így kaptak ötvözteteket, melyek 0.01—0.65 százalék titánt tartalmaznak. Ezeknek az ötvözteteknek szilárdsága 21—23 százalékkal nagyobb, mint a közönséges aluminiumé, azonkívül sokkal és savakkal szemben is jobban ellenállanak. Egy másik újabb ötvöztet, melynek jelzése: AW 15, az ipari aluminium rendes vas és szilícium tartalma mellett 2 százaléknál kevesebb mangánt tartalmaz; húzás és nyomásbeli szilárdsága azonos a közönséges aluminiuméval, mechanikai tartóssága és a kimerődéssel szembeni ellenállása forrasztható és hegeszthető. Konyhai edényeket, a kémiai iparban szükséges készülékeket és tartályokat állítanak belőle elő. Sikeresült még más nagyszilárdságú aluminiumötvözteteket előállítani, úgy hogy legújabb példaként egy Pittsburg melletti hid tartóoszlopait is aluminiumötvöztetésekből készítették.

Fontos eredményeket hoztak azok a kísérletek, melyeket az aluminiumnak kémiai behatásokkal szembeni viselkedése szempontjából végeztek. Közönséges hőmérsékleten az aluminium levegővel és vízzel szemben állandó, felületén vékony oxigénréteg képződik, mely a megkezdett oxidációs folyamatot megakadályozza; az aluminium védőrétegétől való megfosztása után a levegő és nedvesség hatása alatt azonban gyorsan tovább oxidálódik. A legtöbb lúg-, só- és savoldat, még hígított szerves savak is, gyorsan megtámadják az aluminiumtárgyakat, különösen, ha azok vasat is tartalmaznak, ami nemcsak a nyersaluminiumban lehet, hanem vasgépekkel való sajtolás és formálás által is beleszerülhet. Kimutatták, hogy a vassal szennyeződött aluminium az aluminium és a vas vegyülete által keletkezett kis kristályokat tartalmaz és ezek környékén történik az aluminium kimerődése. Ha a vastartalom 0.3 százaléknál kisebb, ezek a kristályok igen aprók, tehát az edények használhatósága nem annyira korlátozott. Ha az aluminium edényekből a bennük lévő élelmiszerekbe aluminium is jut oldódás által, az nem káros az élő szervezetre, ezért elég az a feltevés, mely szerint az aluminium rákos megbetegedések okozója lenne. Kísérletek

mutatták ki, hogy még akkor sem történhetik semmi mérgezés, vagy jelentős szervi elváltozás, ha nagyobb aluminiummennyiség kerül a szervezetbe, mint amennyi az edényekből oldódás által az élelmiszerekbe juthat. Ujabbban éppen ezért aluminiumból készült konzervdobozok jöttek forgalomba, melyeknek előnye, hogy nem feketednek, kicsiny a szállítási költség a kis fajsúlya miatt, a bennük lévő élelmiszer nem kap fémest ízt, könnyen nyithatók és a használt dobozok újból feldolgozhatók; sós és savanyu élelmiszerekkel azonban mégsem alkalmazhatók, mert a hidrogén fejlődés következtében a dobozok kipufosodnak; egy cég például borotvakrémeket is hoz forgalomba aluminiumtubusokban.

Bizonyos célokra, például kémiai behatásokkal szembeni védekezésre, szükség van az aluminium megvédésére, ami különösen a legtöbb aluminium ötvöztetésekre áll, melyek különösen sokkal és alkáliakkal szemben érzékenyebbek a tiszta aluminiumnál. A védőréteg többféle lehet, lehet például festék-bevonat is. Gyakran galvanikus krém, nikkel, cink vagy kadmium bevonatot alkalmaznak; ez a réteg tiszta aluminiumra aránylag rosszul tapad, ezért matt aluminiumfelületeket vagy közben egy vékony vízréteget alkalmaznak. Szokás az aluminiumot duralumini-ummal egybehengerelni ez az alclad, vagy aluminiumot allautal nevű ötvöztetettel egybehengerelni ez az allautal. Különösen elektrotechnikai célokra vált be az eloxal-eljárás, mely a természetes oxigénréteget anódikus oxidáció útján erősíti. Az aluminiumot écskavas és krómsavas oldatba téve elektrolízisnek vetik alá, az anódon fejlődő oxigén kemény, merev, igen finom, vízmentes esetleg kis víztartalmú oxigénréteget ad, melynek vastagsága 0.02—0.08 mm. Az eloxal-eljárással kapott réteg előnye, hogy teljesen izoláló — ezért felhasználható elektromos gépek tekercseinek és kondenzátoroknak előállítására — kémiaiilag és főzéssel szemben ellenálló, keménysége megegyezik a korundéval, igen nagy az átütési feszültsége, a 0.02—0.03 mm.-es rétegnél például 200—250 Volt; ha az oxidréteg mügyantával vagy bakelittel van impregnálva, hajlítható lesz. Ujabbban az oxidréteget ráfecskendezéssel állítják elő, ezáltal egyenletesebb lesz és a

vastagságnövelés jobban ellenőrizhető, ugyanezen a pórusok utólag betömhetők. Zsírokkal impregnálva motorok hengerét állítják elő. A tiszta aluminium az eloxal réteg szalmaszára vagy barna, szilícium ötvöztetéstől szürkés, réz ötvöztetéstől szürkés-kék színű, de tetszés szerint színezhető zsírban vagy olajban oldott szerves vagy szerves-tenen festékkel. Egy más gyár az aluminiumot, mely színes réteggel bevont cikkeket hozza forgalomba; ennek a rétegnak előnye, hogy nem pattogzik le, sóvízzel és a levegő nedvességével szemben ellenálló, jól festhető olajjal és lakkal keverve, előállítható: vörös, kék, sárga, barna, zöld, ezüstfehér vagy fekete színben. Fényképező készülékeket, műszereket, játékszereket készítenek belőle, járműveket fednek be vele, edények fenekét vonják be a fekete aluminium réteggel a jobb hőelnyelés szempontjából.

Jó hővisszaverő tulajdonsága miatt, trópusi sisakokat bélelnek aluminiummal; mint-hogy emellett kicsiny hőkapacitása, barakkok fedele alatt igen vékony aluminium fóliákat vagy aluminiummal bevont azbesztet alkalmaznak, miáltal például a fedél 52 Celsius fokos hőmérséklete csak 35 fok Celsius, ami megfelel 33 cm.-es téglareteg hőszigetelésének. Az aluminium felhasználható még festőanyag gyanánt is. Az aluminium bronz finom pehelyszerű részekből vagy lemezekből áll, ellentétben a többi szemcsés festékkel és közvetlenül használat előtt lenolajba vagy cellulóz-lakba elkeverve igen jó, fényes mázat ad, mely a levegőn egy vékony nedvesség és savgőzáló réteget ad. Használható faszerkezetek levegő és nedvesség elleni védelmére; továbbá illékony folyadékokat és gázokat tartalmazó tartályok bevonására minthogy azok rozsdásodását megakadályozza és a hőszigetelést visszaverve, azok felmelegedése csökken; alkalmas főzőedények és melegítő testek bevonására, mert a lakk melegítősekor szorosan az edényre tapad és nem veszti el fényét. Minthogy az aluminium és ötvöztetése ezen jó tulajdonságai mellett még egyszerűbb eszközökkel is jól feldolgozhatók, a galvanikus uton nyert nikkel, réz vagy ezüst bevonattal ellátott lemezek pedig ónnal könnyen forraszthatók és jól fényezhetők, az aluminium a gyakorlati életben mindinkább nélkülözhetetlen fém-mé válik. Az említett példák természetesen nem merítik ki az aluminium feldolgozásának lehetőségeit, de ezek is eléggé illusztrálják az aluminium térfoglalását az ipari élet különböző ágazataiban és azt a munkát, ami a fém egyes hibáinak a kiküszöbölésére és a mindennapi élet szükségleteihez való alkalmazása körül folyik.

Iparosszövetkezet alakul Satumarén

Olcsó építési hiteleket akar nyújtani az új szövetkezet, amelynek az a programja, hogy a helybeli kis és középipar hitelforrása legyen.

Az aradi példa lebegett a satumarei szövetkezet lelkes alapítói előtt

Satumarei iparoskörökből dicséretes ákcio indult. Egy lelkes kis társaság a husvéti szünetben előkészítette és lerakta alapjait egy szövetkezetnek, amely iparos érdekek védelmét fogja szolgálni. A szövetkezetnek már a címét is megállapították: „*Industria*”, *Satumarei Iparosok Hitel- és Gazdasági Szövetkezete* cím alatt fog működni és célja a hitelélet helyreállítása, önszervezés alapján.

Informátorunk a tervvel kapcsolatban többek között a következőket mondotta el:

— Nemcsak hitelnyújtással fogunk foglalkozni. Iparosaink és intézményeink, egyesületeink, dalárdáink, stb. pénzalapjait óhajtjuk kezelni és szerény kamattal továbbítani a hitelre szorulóknak.

Építőipari szakosztályunk alkalmat nyújt család lakóházak építésére és reméljük, hogy módunkban lesz hosszulejáratu és olcsó amortizációs kölcsönöket közvetíteni. A szövetkezeti életbe bevonjuk hölgyeinket is.

Igyekszünk iparos-tagjaink részére nyugdíjalapot teremteni. Gondoskodni fogunk üzleti nyereségünkből arról is, hogy az agilis *Kondor Ge-*

deon elnöksége alatt oly szépen fejlődő „*Aggok menháza*” évenként mindig megfelelő segélyben részesüljön.

A kis- és középiparnak szeretnénk lenni a hitelforrása.

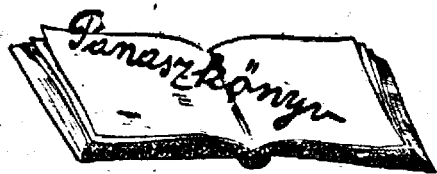
A létesítendő tametkezési segély-osztályunk azokat az egészséges, de magasabb korban lévő egyéneket fogja felvenni, kiket a helybeli egyetlek alapszabályuk értelmében ily célból a tagjaik közé nem vehetnek fel.

Az iparos szövetkezet nem fogja egyesek, vagy egyes érdekes csoportok érdekeit szolgálni; önzellen, csak a közért működő alakulat lesz. Mot-tónk: „Mind egyért és egy mindert”.

Az előkészítő bizottság lázasan dolgozik. Minél előbb tető alá akarják hozni a szövetkezetet, amely az aradi testvéralkulattal azonos szabályok alapján kezdi majd meg működését.

SI-A ARUNCAT OCHII.

— Cum taticule, mai ai amândoi ochii?
— Dar ce înseamnă întrebarea asta?
— Am auzit-o pe mămică spunând că fi-ai aruncat ochii ne Freulein.



Különös történet 4854 lejről, amely örök életre vágyakozik

Az aradi betegsegélyző nem egykönnyen törődik bele, hogy a kirótt díj nem inkasszálható. — Platos igazgató nem elégszik meg a hiteles közjegyzői másolattal, hanem eredeti okmányt követel.

Nem bűn, csak — hiba...

Macean György aradi asztalosmestert az 1930. év folyamán betegsegélyezési, baleset és tanonc-díjak címén 4854 lejjel rőtta meg az aradi betegsegélyző. Macean jogtalanának minősítette a kiróást, miért is azt illetékes helyen megfeleltette. A felelőztető fórum 4537—933. szám alatt döntést hozott az ügyben és Macean Györgyöt a törvény 109-ik szakaszára való hivatkozással teljesen felmentette az összeg megfizetése alól. A döntést 1933. évi szeptember 25-iki keltezéssel bocsátották ki és megfelelő pecséttel és aláírással ellátva annak rendje és módja szerint ki is kézbesítették a boldog iparosnak.

Közben két esztendő telt el és az ügyben nem történt semmi. Macean régen napirendre tért a 4854 lej ügye fölött, amikor e hó 7-én Moga betegsegélyző-végrehajtó megjelent a Str. Dorobantilor 7. szám alatti műhelyében és a fentebb említett 4854 lejes „tartozás”-t és 15 százalékos kamatot, tehát 5232 lejt követelt. Amikor Macean nem fizetett, a végrehajtó lefoglalt egy gyalugépet és több butoradarabot. A végrehajtási jegyzőkönyv szerint Macean kijelentette, hogy a lefoglalt tárgyak nem az ő tulajdonát képezik és a jegyzőkönyv aláírását megtagadta.

A foglalás lezajlása után az asztalosmester abból a célból, hogy végre véglegesen megszabaduljon a 4854 lejes ügy bonyodalmaitól, közjegyzői másolatot készíttetett az iratról, amely szerint őt a felelőztető fórum az összeg megfizetése alól felmentette. A másolatot elvitte a betegsegélyzőbe, ahol azonban azt Platos igazgató nem fogadta el. Közölte Maceannal, hogy csak abban az esetben foglalkozhatik érdemben a 4854, illetve 5232 lej ügyével, hogyha az asztalosmester a döntés eredeti okiratát csatolja az előírás szerinti kérvényhez.

Macean asztalosmester nem vetette alá magát a betegsegélyző-igazgató utasításának. Azzal az indoklással, hogy az eredeti okirat a betegsegélyző irattárában esetleg elveszhet, ragaszkodott ahhoz, hogy tekintsék az eredetivel teljesen egyenlő értékűnek annak hivatalos közjegyzői másolatát.

Az ügyben eddig mindössze ennyi történt. Nem vettük el semmit belőle, sőt nem is toldunk hozzá semmit. Még kommentárt sem.

Hatvan banival megdrágult a benzin.

A legutóbbi adó- és illetékemelés következtében a gépkocsi-benzin ára május 15-től megdrágult. Az eddigi 8 lej helyett 8 lej 60 bani az autóbENZIN egységára.

VIRAGNYELVEN.

A cselédkönyvbe rosszat beírni tudvalevőleg nem szabad. Pöcögnének tehát, aki rettenetesen haragudott egy távozó cselédjére, nagy fejtörést okozott, hogy töltsen ki adda haragját. Hosszas töprengés után ezt írta be:

Magaviselete: jó.
Szorgalma: jobb.
Étvágya: a legjobb.
Egészségesen távozott!
Hála Istennek!

LOGIC.

Heinrich al IV-lea întrebă într-o zi pe un țaran, de ce i-a albit părul în timp ce barba-i este încă neagră.

— Sire — răspunsu țaranul — barba este cu 20 de ani mai tânără decât părul din cap...

Kontárokkal dolgoztat az oradeai városi vízművek

Az elmúlt évben épített strandot Oradea város vezetősége a vízművek kezelésébe adta. Mint-hogy nagyobb arányú bővítéseket vettek tervbe az építkezések elvégzésére árlejtést tűztek ki. Az iparosok legnagyobb meglepetésére a vízmű az építkezési munkákat kontáriparosoknak adta ki, akiknek nincs iparendélyük.

A mellőzött iparosok az Építőiparosok Szövetségéhez fordultak közbenjárásért, mely Boldizsár Imre és Patkó Elemér ügyvédek útján

panaszt tett a munkügyi hatóságoknál.

Cloanda Sándor munkügyi vezérfelügyelő kiszállott az építőiparosok megbízottaival az épülő strandra, ahol megállapította, hogy a vízmű az elvégzendő munkákat valóban kontároknak adta ki.

Az esetről jegyzőkönyvet vettek fel.

A különös kihágási ügy fejleményei elé várakozással tekint a város egész iparostársadalma.

Mit tartalmaz a C.F.R.-nek utazási kedvezmények ügyében kibocsátott legújabb rendelete?

Gyógyfürdőkbe és üdülőtelepekre utazóknak május 15-től szeptember 30-ig 50 százalékos kedvezmény jár. — Egyes fürdőhelyekre egész évre érvényes az 50 százalékos kedvezmény

Legalább nyolc és legfeljebb kilencven nap a fürdőben tartózkodás előírt ideje

A C. F. R. bucureştii vezérigazgatósága hatályon kívül helyezte az 1933. március 1-én életbelépett vasúti kedvezményeket, amelyek a fürdőkbe és téli kirándulóhelyekre utazó közönségnek utazási kedvezményeket biztosítottak. Ezzel egyidőben közzétették a fürdőkbe, üdülőtelepekre stb. helyekre érvényes feltételeit. Eszerint a jövőben fürdőkbe, gyógyfürdőkbe, üdülőtelepekre és téli sport kirándulóhelyekre utazóknak 50 százalékos kedvezményt biztosítanak a C.F.R. összes vonalain. Ez az 50 százalékos kedvezmény május 15-től szeptember 30-ig van érvényben. A féláru utazást egész éven keresztül élvezhetik azok, akik a következő fürdőhelyekre, illetve helységekbe utaznak: Baile Episcopia, Covasna, Puciosa, Tzsla, Azuga, Breaza de Jos, Busteni, Comarnic, Matei Basarab, Poiana Tapului, Sinaia, Timisul de Jos és Valea Larga.

Azok az utasok, akik olyan gyógyfürdő, vagy üdülőtelep állomására utaznak, ahová a kedvezményeket csak mérsékelt időre adják, azok legalább 8, legfeljebb 90 napig kell, hogy a helységben tartózkodjanak, hogy az 50 százalékos kedvezményt igénybe vehessék. A 8, illetve a 90 napot az indulás napjától és órájától számítják, amely egyébként a menetjegyen is fel van tüntetve. A nyolc napos minimális tartózkodás alól a következő utasok mentesülnek:

1. Azok, akik olyan fürdő, vagy gyógyfürdő állomásokra utaznak, amely legfeljebb 60 kilométernyi távolságban van az elindulási állomástól.

2. Azok az utasok, akik a fürdő, illetve gyógyfürdő állomásokra vasárnap, vagy ünnepnapokon utaznak. Ezekre a helyekre indulni lehet szombaton éjjeltől, visszaindulni pedig hétfőn 24 óráig bezárólag, ünnepnapokon előző nap éjjeltől van indulás, a visszatérés határideje pedig az ünnepet követő hétköznap 24 órája. Abban az esetben, ha több napos ünnepről vagy egy napos megszakítással két egymásután következő ünnepről van szó, úgy az 50 százalékos kedvezmény az első ünnep előző napjának éjjeltől a második ünnepet követő munkanap 24 órájáig érvényes.

3. Mentessülnek a nyolc napos minimális tartózkodási idő alól azok az utasok is, akik a Bucuresti-Giurgiu-Videle vasútvonalon fekvő valamelyik állomásról indulnak el és akik Gradistea, vagy Comana helységbe utaznak.

4. Azok, akik Adakaleht látogatják meg.

5. Végül azok az idegen országbeli utasok, akik akár csoportokban, akár egymagukban utaznak.

A rapid vonatokon szintén lehet kedvezményes módon utazni, itt azonban a tiktet jegy árát teljes egészében ki kell fizetni.

Nem fogadta el az értékadó átalányösszegbeni tizetését Cluj város időközi bizottsága

Ismeretes, hogy Cluj város időközi bizottsága „taxa ad valorem” (értékadó) címen új adó nem életbe léptetésére készül, amely a város iparos- és kereskedő társadalmának máris temérdek bajt és kellemetlenséget okozott.

A városnak, mint ismeretes, az említett értékadóval kapcsolatosan jogában áll minden olyan áru után, amely a városba érkezik, vagy innen kimegy, két ezreléket beszédni. Minthogy azonban a kérdéses adónem inkasszálása meglehetősen bonyolultnak ígérkezik, a kereskedők és iparosok saját érdekükben mozgalmat indítottak, hogy a város tekintsen el ettől az adószedéstől, illetőleg megváltásképpen fogadjon el helyette megfelelő összegű átalányt.

A kereskedők és iparosok a felajánlott pauszálét évi másfélmillió lejben állapították meg, amely tekintélyes összeg benyomását kelti, ha tekintetbe vesszük, hogy az értékadó inkasszálása során, bár a város ebből az adónemből két és fél millióra számít, egymillió lejnél több nem igen folyhat be, minden végzálás ellenére sem. Nyilvánvaló tehát, hogy a városnak habozás nélkül el kellett volna fogadnia az érdekeltek méltányos sőt bőkezű ajánlatát.

Az úgy most került az időközi bizottság elé,

amely legutóbbi ülésén kimerítően foglalkozott az értékadó megváltásának kérdésével, mindamellett az érdekeltek szempontjából kevés eredménnyel, mert az ajánlatot jóllehet előnyösnek találták, mégis elutasították. A visszautasításnak eléggé sajtószzerű és jellemző indokai vannak: részint keveslik a kilátásba helyezett összeget, részint nem látnak kellő garanciát a kérdéses pauszálé befizetését illetőleg.

Az ülésen különben olyan határozat hangzott el, amely szerint az értékadót már június elsőjén kezdődőleg, tehát néhány héten belül életbe léptetik.

Az érdekelte iparosok és kereskedők felebbeszt adnak be a sérelmes városi intézkedés ellen.

TALAN TE.

Az orfeumi bűvész a közönséghez fordul és így szól:

— Mélyen tisztelt hölgyeim! Seiveskedjék valakinek önök közül ide fáradni. Ráteritem a nagy-kendőt és a hölgy nyomtalanul eltűnik...

A nagy csöndben hirtelen meghallani, amint Kohn azt mondja a feleségének:

— Rebeka, te talán megpróbálhatnád...

